EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 10 08
COM(2019) 454 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl 2016-2017 m. jonizuojančiąja spinduliuote apdoroto maisto ir maisto sudedamųjų dalių

TURINYS

1. SANTRAUKA 2
2. PAGRINDINIAI FAKTAI 4
3. PATVIRTINTOS ŠVITINIMO ĮMONĖS 5
4. ŠVITINIMO ĮMONĖSE 2016–2017 M. ATLIKTŲ TIKRINIMŲ REZULTATAI 5
5. PRODUKTŲ REALIZAVIMO ETAPE ATLIKTŲ TIKRINIMŲ REZULTATAI 7

1. SANTRAUKA

Pagal 1999 m. vasario 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/2/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su jonizuojančiąja spinduliuote apdorotais maisto produktais ir jų ingredientais, suderinimo[1] 7 straipsnio 3 dalį valstybės narės Komisijai kasmet pateikia:

– švitinimo įmonėse atliktų tikrinimų rezultatus, visų pirma susijusius su jonizuojančiąja spinduliuote apdorotų maisto produktų kategorijomis, kiekiu ir skirtomis dozėmis, ir
– patikrinimų, atliktų produktų realizavimo etape, rezultatus.

Pagal tos direktyvos 7 straipsnio 4 dalį reikalaujama, kad Komisija *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* paskelbtų:

– - išsamią informaciją apie valstybėse narėse esančias patvirtintas švitinimo įmones ir apie bet kokius jų statuso pasikeitimus;
– ataskaitą, pagrįstą informacija, kurią jai kasmet pateikia nacionalinės priežiūros institucijos.

Šioje ataskaitoje nagrinėjamas 2016 m. sausio 1 d. – 2017 m. gruodžio 31 d. laikotarpis Joje apibendrinama informacija, pateikta Komisijai 28 valstybių narių 2016 m. ir 27 valstybių narių 2017 m. Malta 2017 m. jokių duomenų nepateikė.

Laikotarpis	**2016 01 01 – 2017 12 31**
Susijusios šalys	ES valstybės narės ir ELPA šalys
Šaltinis	28 valstybės narės ir Norvegija

Švitinimo įmonės

– Valstybių, kuriose yra švitinimo įmonių, skaičius:	14 valstybių narių ir Norvegija
– Patvirtintų įmonių skaičius:	24
– Uždarytų įmonių skaičius:	2
– Valstybių, kuriose yra švitinama, skaičius:	10 valstybių narių ir Norvegija

Produktų apdorojimo duomenys

– Apdorotų produktų kiekis:	10 211 tonų (-11,4 %, palyginti su 2015 m. vidurkiu)
– Pagrindinės apdorotų prekių grupės:	varlių kojelės (57 %), džiovintos aromatinės žolės, prieskoniai ir daržovių pagardai (20,77 %)
– Pagrindinė švitinimo vieta:	Belgija (68 %) ir Nyderlandai (13 %)

Realizavimo etape atlikti tikrinimai

– Ištirtų mėginių skaičius:	11 162
– Reikalavimų neatitinkančių mėginių skaičius:	87 (0,8 %)
– Pagrindinės ištirtų prekių grupės:	prieskoninės žolės ir prieskoniai (42 %)

[1] OL L 66, 1999 3 13, p. 16.

Grūdai, sėklos, daržovės, vaisiai ir jų produktai (22 %)

2. PAGRINDINIAI FAKTAI

Maisto švitinimas yra maisto produktų apdorojimas naudojant tam tikro tipo spinduliuotės energiją, vadinamą jonizuojančiąja spinduliuote. Tokia spinduliuotė turi skirtingą bangų ilgį ir įvairius galios laipsnius ir išnyksta, kai pašalinamas energijos šaltinis. Švitinimas naudojamas sanitarijoje ir fitosanitarijoje bakterijoms (pvz., *Salmonella, Campylobacter* ir *E. coli*), kurios gali sukelti apsinuodijimą maistu, naikinti ir siekiant pašalinti augalams ar augaliniams produktams kenksmingus organizmus, kaip antai vabzdžius ir kitus kenkėjus. Jis taip pat naudojamas siekiant atidėti vaisių nokimą, stabdyti daržovių (pavyzdžiui, svogūnų ir bulvių) daiginimą ar dygimą ir pratęsti maisto produktų galiojimo laiką. Maisto švitinimas negali pakeisti tinkamo maisto tvarkymo. o švitintiems maisto produktams vis tiek reikia tinkamo šaldymo ir prireikus jie turi būti verdami prieš vartojant.

Taigi, ES maisto švitinimo reguliavimo sistemą (maisto švitinimo direktyvas) sudaro:

– 1999 m. vasario 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 1999/2/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su jonizuojančiąja spinduliuote apdorotais maisto produktais ir jų ingredientais, suderinimo (pagrindų direktyva). Joje nustatytos apdorotų maisto produktų ir maisto sudedamųjų dalių gamybai, realizavimui ir įvežimui taikomos specialios nuostatos;

– 1999 m. vasario 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/3/EB (įgyvendinimo direktyva) dėl jonizuojančiąja spinduliuote apdorotų maisto produktų ir maisto komponentų Bendrijos sąrašo patvirtinimo[2]. Tame sąraše įrašyta viena maisto produktų kategorija: džiovintos aromatinės žolės, prieskoniai ir daržovių pagardai. Maisto produktų ir maisto sudedamųjų dalių, kuriuos valstybės narės leidžia apdoroti jonizuojančiąja spinduliuote, nacionalinių leidimų sąrašą Komisija paskelbė *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*[3].

Maisto produktus ir maisto sudedamąsias dalis galima švitinti tik patvirtintose švitinimo įmonėse. ES esančias įmones tvirtina valstybių narių kompetentingos institucijos. Vadovaudamosi Direktyvos 1999/2/EB 7 straipsnio 3 dalimi valstybės narės privalo perduoti Komisijai patvirtintų švitinimo įmonių sąrašą.

Visi apšvitinti maisto produktai arba maisto produktai, kuriuose yra švitintų sudedamųjų dalių, turėjo būti apdoroti (švitinti) tik patvirtintose įmonėse. Patvirtintų švitinimo įmonių valstybėse narėse sąrašą Komisija paskelbė Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje[4].

Pagal Direktyvos 1999/2/EB 6 straipsnį ant bet kurio švitinto maisto produkto arba sudėtinių maisto produktų sudedamosios dalies etiketės turi būti užrašyti žodžiai "Apšvitinta" arba "Apdorota jonizuojančiąja spinduliuote".

[2] OL L 66, 1999 3 13, p. 24.

[3] OL C 283, 2009 11 24, p. 5.

[4] OL C 37, 2019 1 30, p. 6.

Remdamasis Europos Komisijos suteiktais įgaliojimais, Europos standartizacijos komitetas (toliau – CEN) standartizavo kelis analizės metodus, kad būtų užtikrintas tinkamas ženklinimas arba nustatyti neleistini produktai.

3. PATVIRTINTOS ŠVITINIMO ĮMONĖS

Šiuo metu ES veikia 24 švitinimo įmonės. Dvi anksčiau patvirtintos švitinimo įmonės buvo uždarytos 2015 m.

Įmonės yra 14 valstybių narių: penkios Prancūzijoje, keturios Vokietijoje, po dvi Bulgarijoje, Nyderlanduose ir Ispanijoje, po vieną Belgijoje, Čekijoje, Kroatijoje, Estijoje, Italijoje, Vengrijoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

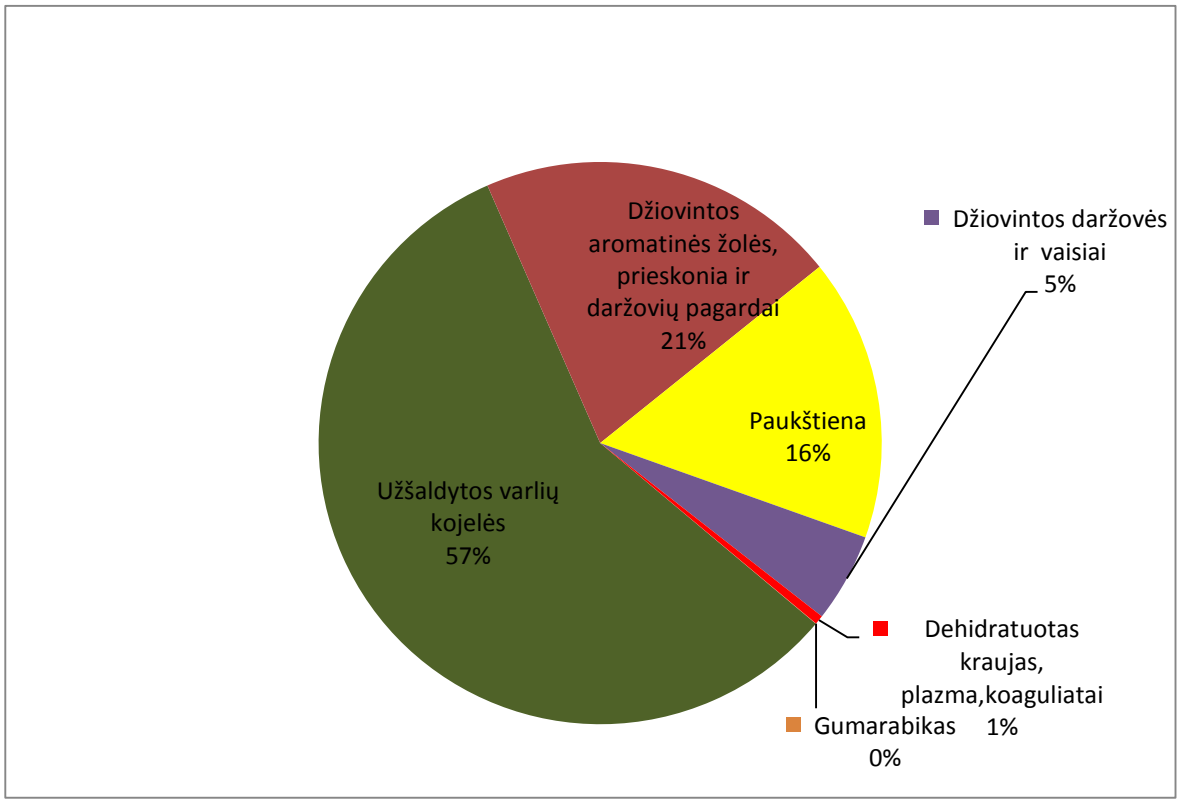
Iš šių 14 valstybių narių, kuriose yra švitinimo įmonių, Bulgarija, Italija, Rumunija ir Jungtinė Karalystė nešvitino jokių maisto produktų šioje ataskaitoje aptariamu laikotarpiu.

4. ŠVITINIMO ĮMONĖSE 2016–2017 M. ATLIKTŲ TIKRINIMŲ REZULTATAI

ES valstybėse narėse 2016–2017 m. jonizuojančiąja radiacija iš viso apdorota 10 211 tonų produktų. Apdorojimas daugiausia vyko dviejose valstybėse narėse: Belgijoje, kuri apdorojo du trečdalius švitinto maisto ES (68 %), ir Nyderlanduose (13 %).

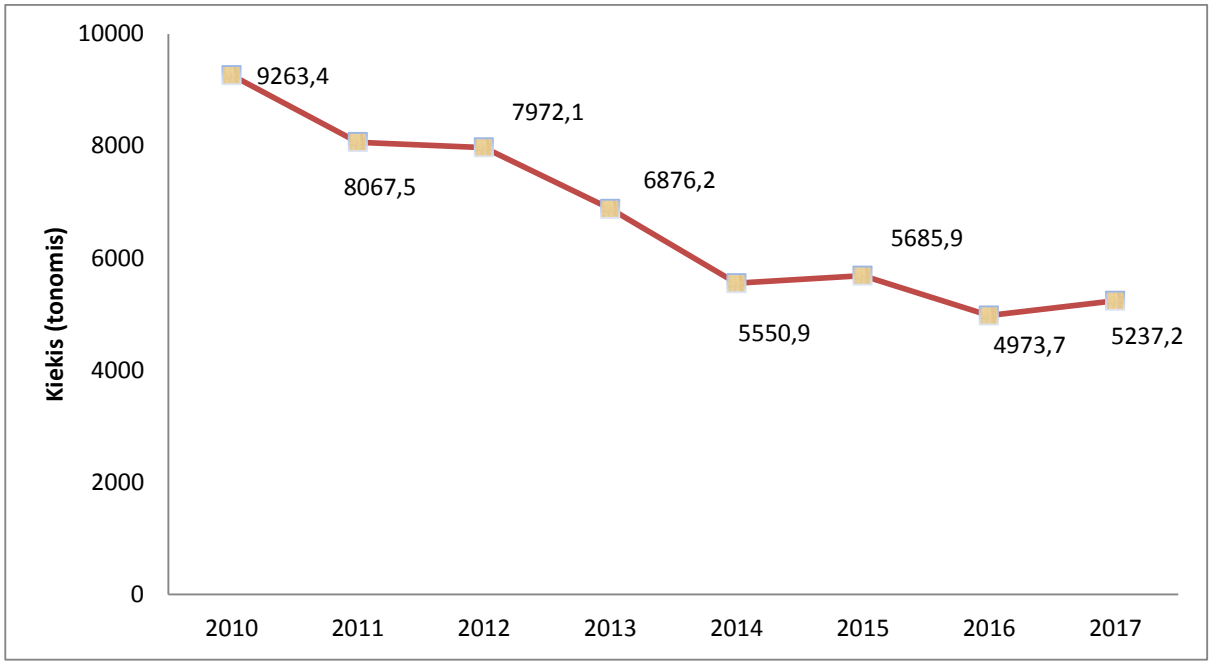
Daugiausiai ES buvo švitinta dviejų pagrindinių kategorijų prekių – varlių kojelių (*ca* 57 %) ir džiovintų aromatinių žolių, prieskonių ir daržovių pagardų (*ca* 21 %). Švitintų produktų pasiskirstymas 2016 ir 2017 m. ES valstybėse narėse parodytas 1 paveiksle.

1 paveikslas. 2016–2017 m. ES švitinti maisto produktai pagal kategoriją



Jonizuojančiąja spinduliuote apdorotų maisto produktų ES kiekis (tonomis) nuo 2010 m. mažėja, kaip parodyta 2 paveiksle.

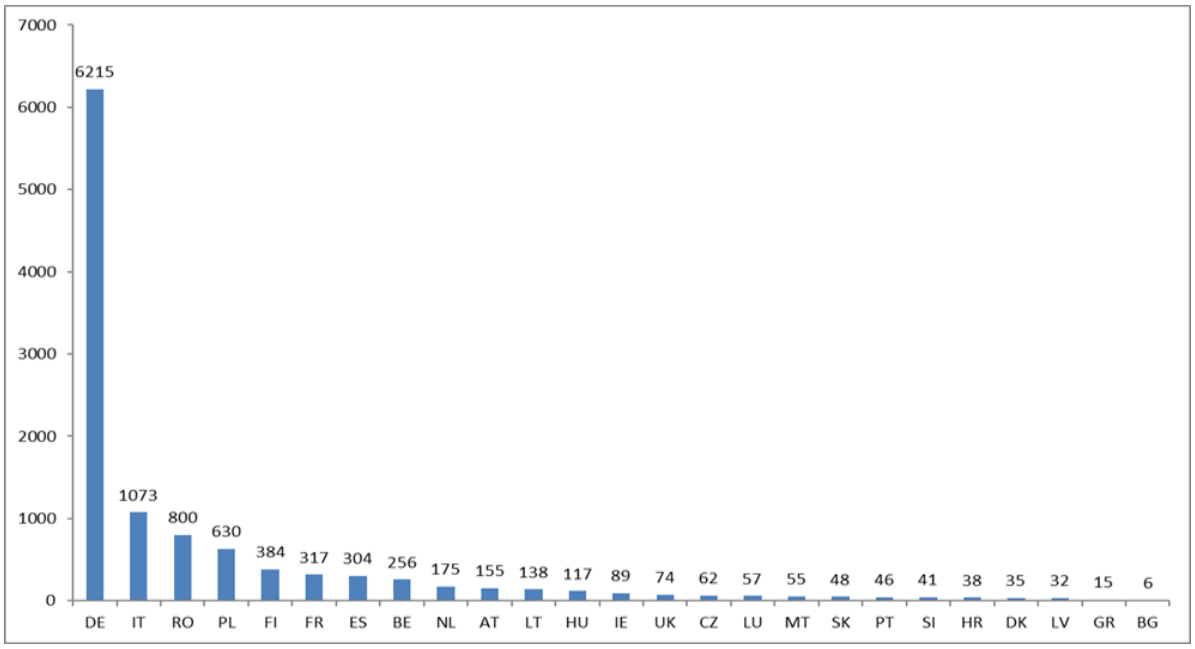
2 paveikslas. Jonizuojančiąja spinduliuote apdorotų maisto produktų kiekis patvirtintose švitinimo įmonėse ES nuo 2010 m.



5. PRODUKTŲ REALIZAVIMO ETAPE ATLIKTŲ TIKRINIMŲ REZULTATAI

2016–2017 m. 24 valstybėse narėse ištirta 11 162 mėginių, t. y. iš viso vidutiniškai 7,02 % mažiau nei 2015 m. Kiekvienos valstybės narės duomenys pateikiami II priede ir apibendrinti 3 paveiksle.

3 paveikslas. Kiekvienoje valstybėje narėje 2016–2017 m. produktų pardavimo etapais ištirti mėginiai



Penkios šalys (keturios valstybės narės ir Norvegija) neatliko jokių analitinių tikrinimų produktų realizavimo etape 2016–2017 m. dėl biudžeto apribojimų (Kroatija (2016 m.), Danija (2017 m.) ir Norvegija (2016 ir 2017 m.)), nepakankamų laboratorinių pajėgumų (Estija ir Kipras (2016, 2017 m.)) ar kitų kontrolės prioritetų (Švedija (2016, 2017 m.)). Malta nepranešė apie jokius mėginius 2017 m.

Iš 11 162 mėginių 87 neatitiko reikalavimų (0,8 %), o 113 mėginių (1 %) tyrimų rezultatų nebuvo įmanoma nustatyti. Nustatyta neatitiktis daugiausia buvo neteisingas ženklinimas ir draudžiamas radiacijos lygis Neatitikties procentinė dalis buvo mažesnė nei ankstesnėje ataskaitoje.

Realizavimo etape, kaip parodyta 4 pav., dauguma ištirtų produktų buvo prieskoninės žolės ir prieskoniai (42 %) bei grūdai, sėklos, daržovės, vaisiai ir jų produktai (22%). Kitų produktų kategorija (maisto papildai ir sriubos bei padažai) sudarė 17 % ištirtų produktų.

4 paveikslas. 2016–2017 m. Europos Sąjungoje produktų realizavimo etape ištirtų **maisto produktų** kategorijos

